

MICHAEL J. SANDEL

Tekst został przetłumaczony na postawie: M.J. Sandel, *The Limits of Communitarianism* [fragment zatytułowany *The Right to Religious Liberty*], w: tenże, *Public Philosophy. Essays on Morality in Politics*, Harvard University Press, Cambridge, London 2006, s. 255–257. Serdecznie dziękujemy za zgodę na publikację tłumaczenia.

Prawo do wolności wyznania*

Rozważmy przypadek wolności wyznania. Dlaczego wolność praktyk religijnych powinna cieszyć się specjalną konstytucyjną ochroną? Liberali mógłby odpowiedzieć, że wolność wyznania jest ważna z tego samego powodu, z którego istotna jest wolność indywidualna jako taka – aby zapewnić ludziom możliwość autonomicznego życia, wolność wyboru wartości i dążenia do ich realizacji. Zgodnie z tym poglądem, rząd powinien popierać wolność wyznania w celu uszanowania jednostek jako wolnych i niezależnych jaźni, zdolnych do wyboru swych własnych przekonań religijnych. Szacunek, do którego odwołuje się liberalizm, nie jest więc, ściśle rzecz biorąc, szacunkiem dla religii, lecz dla jednostki, która tę religię wyznaje lub też szacunkiem dla godności, która polega na zdolności wolnego wyboru jakiegokolwiek religii. Według liberalnego poglądu wierzenia religijne są warte szacunku nie ze względu na swą istotę, ale z tytułu bycia „przedmiotem wolnego i nieprzymuszonego wyboru”¹.

Ten sposób obrony wolności religijnej przedkłada uprawnienie nad dobro; próbuje on bronić prawa do wolności wyznania bez wydawania sądów o istocie ludzkich wierzeń lub o moralnej ważności religii jako takiej. Ale prawo do wolności wyznania nie jest właściwie rozumiane, gdy traktuje się je jako pojedynczy przypadek bardziej ogólnego prawa do indywidualnej autonomii. Włączając wolność wyznania do ogólnego prawa wyboru, błędnie opisuje się naturę religijnego wyznania i zaciemnia powody, dla których wol-

* Pełen tekst tłumaczenia dostępny jest w drukowanej wersji pisma.

¹ Cytat pochodzi z *Wallace v. Jaffree*, 472 U.S. 38, 52–53 (1985): „Religious beliefs worthy of respect are product of free and voluntary choice by the faithful”.

ność praktyk religijnych otoczona jest specjalną ochroną konstytucyjną. Interpretowanie wszystkich przekonań religijnych jako przedmiotów wyboru może przeoczyć rolę, jaką religia odgrywa w życiu tych ludzi, dla których przestrzeganie religijnych obowiązków jest celem konstytutywnym, niezbędnym dla ich dobra i nieodzownym składnikiem ich tożsamości. Niektórzy mogą zapatrywać się na swoje wierzenia religijne jako na kwestię wyboru, inni nie. To, co czyni wyznanie religijne wartym szacunku, to nie sposób jego nabycia – wybór, objawienie, perswazja czy przyzwyczajenie – ale jego miejsce w dobrym życiu lub też cechy charakteru, które promuje bądź (z politycznego punktu widzenia) jego tendencje do kultywowania zwyczajów i skłonności sprzyjających wychowywaniu dobrych obywateli. (...)

PRZEŁOŻYŁ ŁUKASZ DOMINIAK